

Sygn. akt II Ca 919/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2017 roku Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Ewa Bazelan (sprawozdawca)

Sędziowie: Sądu Okręgowego Elżbieta Żak

Sądu Rejonowego Anna Ścioch -Kozak

Protokolant Starszy sekretarz sądowy Krystyna Melchior

po rozpoznaniu w dniu 29 marca 2017 roku w Lublinie

na rozprawie

sprawy z powództwa Ł. M.

przeciwko (...) Serwis Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w L.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 15 czerwca 2016

roku, sygn. akt I C 552/15

I. zmienia zaskarżony wyrok:

a) w punkcie I. w ten sposób, że zasądza od pozwanego (...) Serwis Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. na rzecz powoda Ł. M. kwotę 64575 zł (sześćdziesiąt cztery tysiące pięćset siedemdziesiąt pięć złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 23 września 2014

roku do dnia zapłaty, z tym, że od 1 stycznia 2016 roku z ustawowymi odsetkami za opóźnienie;

II. w punkcie II. w ten sposób, że zasądza od pozwanego (...) (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. na rzecz powoda Ł.

M. kwotę 7006 zł (siedem tysięcy sześć złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

III. oddala apelację w pozostałej części;

IV. zasądza od pozwanego (...) (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. na rzecz powoda Ł. M.

kwotę 6829 zł (sześć tysięcy osiemset dwadzieścia dziewięć złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

II Ca 919/16

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 18 maja 2015 roku powód Ł. M. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) Serwis Spółki z o.o. z siedzibą w L. kwoty 64.575 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2014 roku tytułem odszkodowania za przestrzeganie zakazu konkurencji przez okres 5 miesięcy na podstawie umowy o zakazie konkurencji z dnia 28 maja 2013 roku. Nadto powód wniósł o zasądzenie kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, wedle norm przepisanych, oraz zasądzenie kosztów postępowania pojednawczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wedle norm prawem przepisanych.

Wyrokiem z dnia 15 czerwca 2016 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie:

I. oddalił powództwo;

II. zasądził od Ł. M. na rzecz (...) Serwis Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. kwotę 3617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia Sądu Rejonowego:

W okresie od 1 sierpnia 2012 roku do 29 stycznia 2014 roku Ł. M. pełnił funkcję członka zarządu spółki (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w L..

W tym czasie prowadził także działalność gospodarczą pod firmą (...), która obejmowała doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania. Działalność ta została zawieszona w dniu 29 maja 2015 roku.

W dniu 28 maja 2013 roku D. W., reprezentujący Spółkę (...) Sp. z o.o. z siedzibą w L., działając na podstawie upoważnienia udzielonego uchwałą nr 5 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 29 maja 2013 roku, zawarł z Ł. M. umowę o świadczenie usług zarządzania. W ramach zawartej umowy Ł. M., jako zarządzający, zobowiązał się do świadczenia na rzecz spółki usług polegających na osobistym kierowaniu spółką w powierzonych mu obszarach działalności spółki, zarządzaniu majątkiem spółki, reprezentowaniem spółki wobec organów samorządu terytorialnego i innych podmiotów trzecich oraz kolegialnym prowadzeniu spraw spółki w zamach zarządu spółki. W treści § 4 umowy strony ustaliły, że z tytułu wykonywania obowiązków wynikających z umowy, zarządzający będzie otrzymywał stałe miesięczne wynagrodzenie w wysokości 21.000,00 złotych netto, powiększone o podatek od towarów i usług. Nadto, w treści § 4 ust. 5 umowy strony ustaliły, że należne zarządzającemu wynagrodzenie, będzie wypłacane w terminie do 7 dni od dnia doręczenia spółce przez zarządzającego, prawidłowo wystawionej faktury VAT, przelewem na rachunek bankowy wskazany przez zarządzającego w wystawionej fakturze VAT.

Równocześnie, w dniu 28 maja 2013 roku D. W., reprezentujący Spółkę (...) Sp. z o.o. z siedzibą w L., działając na podstawie upoważnienia udzielonego uchwałą nr 5 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 29 maja 2013 roku, zawarł z pełniącym funkcję członka zarządu w/w spółki (...), umowę o zakazie konkurencji. W ramach tej umowy, jak wynika z jej treści zawartej w § 1 ust. 1 umowy, Ł. M. zobowiązał się, że po zaprzestaniu obowiązywania z jakiegokolwiek przyczyny kontraktu menedżerskiego, nie będzie podejmował działalności konkurencyjnej w stosunku do spółki. W § 1 ust. 2 umowy wskazano, że za przedsiębiorstwo konkurencyjne lub działalność konkurencyjną uznaje się każde przedsiębiorstwo lub działalność w kraju lub za granicą, niezależnie od formy prawnej, które wchodzi w zakres podstawowego profilu działalności spółki w okresie pełnienia funkcji członka/prezesa zarządu oraz w okresie trwania zakazu konkurencji, jeżeli prowadzenie przedsiębiorstwa lub działalności konkurencyjnej może wpłynąć na poziom produkcji, sprzedaży, sytuację rynkową, wyniki ekonomiczne spółki. Strony w treści § 3 umowy ustaliły, że za dochowanie zakazu konkurencji w okresie obowiązywania umowy, zarządzającemu będzie przysługiwało odszkodowanie, wypłacane miesięcznie w wysokości 50 % wynagrodzenia średniomiesięcznego netto z ostatnich 12 miesięcy, otrzymywanego przed zaprzestaniem obowiązywania kontraktu menedżerskiego. Powyższe odszkodowanie miało być płatne co miesiąc na rachunek bankowy, wskazany przez zarządzającego, powiększone o wartość podatku od towarów i usług, jeżeli w związku z wypłatą odszkodowania, taki podatek będzie należny. Strony ustaliły, że podstawą wypłaty odszkodowania będzie pisemne oświadczenie zarządzającego o nienaruszeniu zakazu konkurencji po zaprzestaniu obowiązywania kontraktu menedżerskiego, złożone spółce najpóźniej do 20 dnia każdego miesiąca

trwania zakazu konkurencji, za który odszkodowanie jest należne. Strony w § 2 umowy ustaliły, że umowa o zakazie konkurencji, będzie obowiązywać zarządzającego przez okres 12 miesięcy, licząc od dnia zaprzestania obowiązywania kontraktu menedżerskiego. Nadto ustalono, że umowa weszła w życie z dniem jej podpisania przez obie strony i będzie obowiązywać do czasu upływu okresu zakazu działalności konkurencyjnej.

W § 4 umowy ustalono, że w razie zwłoki spółki z wypłatą odszkodowania za dwa pełne miesiące, zakaz konkurencji przestaje obowiązywać z ostatnim dniem miesiąca, w którym upłynął termin płatności odszkodowania za drugi miesiąc. Ustalono również, że ustanie zakazu konkurencji, w okolicznościach wskazanych powyżej, nie zwalnia spółki od wypłaty odszkodowania za cały okres trwania zakazu konkurencji. W umowie stron ustalono także, że spółka może wypowiedzieć umowę i zwolnić zarządzającego od obowiązku powstrzymania się od działalności konkurencyjnej z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia przypadającego na koniec miesiąca kalendarzowego, w tym przypadku spółka jest zwolniona z obowiązku wypłaty dalszych rat odszkodowania.

W dniu 29 stycznia 2014 roku wygasła umowa o świadczenie usług zarządzania. W dniu 18 lutego 2014 roku (data złożenia pisma w Pionie Usług (...) pozwanej), Ł. M. złożył oświadczenie o nienaruszaniu zakazu konkurencji. W treści pisma Ł. M. oświadczył, że po zaprzestaniu obowiązywania kontraktu menedżerskiego nie naruszył zakazu konkurencji uregulowanego w treści umowy o zakazie konkurencji. Analogiczne w treści oświadczenia, Ł. M. złożył w dniach 19 marca 2014 roku, 22 kwietnia 2014 roku, 20 maja 2014 roku, 23 czerwca 2014 roku (daty przyjęcia oświadczeń). Ł. M. złożył również powyższe oświadczenia za miesiące lipiec i sierpień 2014 roku. Dodatkowo, w piśmie z dnia 10 kwietnia 2014 roku Ł. M. zawarł prośbę o niezwłoczne uruchomienie środków na wypłatę zaległego, należnego mu wynagrodzenia, zgodnie z treścią § 3 ust. 3 Umowy o zakazie konkurencji. W odpowiedzi na to pismo członek zarządu pozwanej spółki (...) poinformował powoda, że świadczenia odszkodowawcze powinny być potwierdzone fakturami (należy je złożyć także za miesiące luty i marzec 2014 roku), a zgodnie z § 3 ust. 2 umowy o zakazie konkurencji, na każdej fakturze należy wskazać numer rachunku bankowego, na który ma być przekazane świadczenie.

Powód po tym pouczeniu złożył do pozwanego faktury VAT z tytułu odszkodowania, które opiewały na kwoty 12.828,42 złotych, przy czym faktury z tytułu odszkodowania za miesiąc luty i marzec 2014 roku złożył w dniu 9 maja 2014 roku i otrzymał wypłatę tych kwot na rachunek w dniu 13 maja 2014 roku.

Pismem z dnia 15 lipca 2014 roku członek zarządu (...) Serwis Sp. z o.o. T. B. poinformował Ł. M., że na podstawie § 6 ust. 4 Umowy o zakazie konkurencji z dnia 28 maja 2013 roku, umowa została rozwiązana ze skutkiem na dzień 31 sierpnia 2014 roku, z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia. Ponadto, poinformowano Ł. M., że z datą rozwiązania umowy jest zwolniony z obowiązku powstrzymywania się od działalności konkurencyjnej, zaś (...) Serwis Sp. z o.o. jest zwolniona od obowiązku wypłaty odszkodowania za dochowanie zakazu konkurencji.

Pismem z dnia 10 września 2014 roku Ł. M. oświadczył wobec (...) Serwis Sp. z o.o., iż oświadczenie o rozwiązaniu Umowy o zakazie konkurencji z dnia 28 maja 2013 roku, jest w świetle zapisu § 4 umowy nieważne. Ł. M. zaznaczył, że spółka dopuściła się wobec niego zwłoki z wypłatą odszkodowania za dwa pełne miesiące, tj. za luty i marzec 2014 roku. Jego zdaniem zakaz konkurencji przestał obowiązywać z ostatnim dniem miesiąca, w którym upłynął termin płatności odszkodowania za drugi miesiąc, tj. w dniu 31 marca 2014 roku. Wskazując na treść § 4 ust. 2 Umowy, spółka, zdaniem Ł. M., wciąż pozostaje zobowiązania wobec niego do wypłaty odszkodowania za cały okres 12 miesięcy, liczonych od dnia zaprzestania obowiązywania Kontraktu Menedżerskiego, co miało stanowić sankcję za niewykonanie umowy. Zdaniem Ł. M., wypowiedzenie było o tyle bezprzedmiotowe, gdyż od 31 marca 2014 roku obowiązek powstrzymywania się od działalności konkurencyjnej nie był już możliwy. Ł. M. wskazał ponadto, że stwierdzenie dopuszczenia się przez spółkę zwłoki w płatności jest niezależne od kwestii wystawienia przez zarządzającego faktur VAT, gdyż ani termin płatności, ani sama wypłata świadczenia, nie są uzależnione od wystawienia faktury VAT. Zarządzający wskazał, że termin płatności, zgodnie z zapisem § 3 ust. 4 umowy wynosi 7 dni i to spółka tego terminu dwukrotnie nie dotrzymała. Wobec powyższego, zdaniem Ł. M., oświadczenie o rozwiązaniu umowy pozostaje bezskuteczne, nie wywołuje skutków prawnych, zaś na spółce ciąży obowiązek zapłaty

odszkodowania za cały pozostały okres określony umową, tj. za miesiące od września 2014 roku do stycznia 2015 roku, w nieprzekraczalnym terminie, do dnia 30 września 2014 roku.

Wnioskiem z dnia 5 stycznia 2015 roku, złożonym do Sądu Rejonowego Lublin – Zachód w Lublinie, Ł. M. wniósł o zawiązanie (...) Serwis Sp. z o.o. z siedzibą w L. do zawarcia ugody, zgodnie z którą (...) Serwis Sp. z o.o. z siedzibą w L. zapłaci na rzecz Ł. M. kwotę 64.575,00 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 01 kwietnia 2014 roku, tytułem odszkodowania za przestrzeganie zakazu konkurencji przez okres pięciu miesięcy na podstawie umowy o zakazie konkurencji z dnia 28 maja 2013 roku. We wskazanej sprawie nie doszło do zawarcia ugody.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych w uzasadnieniu dowodów.

Sąd Rejonowy uznał powództwo Ł. M. o zasądzenie kwoty 64.575,00 złotych tytułem odszkodowania za przestrzeganie zakazu konkurencji w miesiącach wrzesień 2014, październik 2014, listopad 2014, grudzień 2014, styczeń 2015 za niezasadne.

Sąd wskazał, że kluczowe dla rozstrzygnięcia sprawy było przesądzenie skuteczności wypowiedzenia umowy dokonanej przez pozwanego ze skutkiem na 31 sierpnia 2014 roku wobec twierdzeń powoda, że było ono bezskuteczne, ponieważ zakaz konkurencji ustał w dniu 31 marca 2014 roku z powodu zwłoki pozwanej spółki w uregulowaniu odszkodowania na jego rzecz za miesiące luty i marzec 2014 roku, stosownie do zapisów § 4 ust. 1 umowy o zakazie konkurencji.

Sąd pierwszej instancji uznał, że stanowisko powoda nie było zasadne.

Sąd zważył, że w § 3 umowy strony ustaliły, iż za dochowanie zakazu konkurencji w okresie obowiązywania umowy, zarządzającemu będzie przysługiwało odszkodowanie, wypłacane miesięcznie w wysokości 50 % wynagrodzenia średniomiesięcznego netto z ostatnich 12 miesięcy, otrzymywanego przed zaprzestaniem obowiązywania kontraktu menedżerskiego. Powyższe odszkodowanie miało być płatne co miesiąc na rachunek bankowy, wskazany przez zarządzającego, powiększone o wartość podatku od towarów i usług, jeżeli w związku z wypłatą odszkodowania, taki podatek będzie należny. Strony ustaliły, że podstawą wypłaty odszkodowania będzie pisemne oświadczenie zarządzającego o nienaruszeniu zakazu konkurencji po zaprzestaniu obowiązywania kontraktu menedżerskiego, złożone spółce najpóźniej do 20 dnia każdego miesiąca trwania zakazu konkurencji, za który odszkodowanie jest należne.

Z treści przytoczonych zapisów umownych wynika, że ustanie zakazu konkurencji (tym samym bezskuteczność wypowiedzenia), warunkowane było zwłoką pozwanej spółki z wypłatą odszkodowania za dwa pełne miesiące obowiązywania zakazu konkurencji. Powód twierdził, że takie miało miejsce jeśli chodzi o płatność odszkodowania za miesiące luty i marzec 2014 roku.

Rozważając powyższe Sąd wskazał, że stosownie do art. 476 k.c., dłużnik dopuszcza się zwłoki, gdy nie spełnia świadczenia w terminie, a jeżeli termin nie jest oznaczony, gdy nie spełnia świadczenia niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela. Nie dotyczy to wypadku, gdy opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Ze wskazanej regulacji wynika domniemanie prawne, że dłużnik, nie dotrzymując terminu, pozostaje w zwłoce.

W niniejszej sprawie, termin umówiony na wypłatę odszkodowania to 7 dni od doręczenia spółce oświadczenia o powstrzymaniu się od konkurencji. Oświadczenia takie złożył powód za miesiące luty i marzec 2014 roku w dniach 18 lutego 2014 roku i 19 marca 2014 roku. Płatność nastąpiła zaś w dniu 13 maja 2014 roku. Z tego wynika, że doszło do opóźnienia z wykonaniem zobowiązania przez pozwaną spółkę w płatności odszkodowania za wskazane miesiące. Sąd jednak uznał, że nie doszło do zwłoki (opóźnienia kwalifikowanego) w tej płatności, której skutkiem mogło być ustanie zakazu konkurencji, stosownie do zapisu § 4 umowy stron. Wynika to z uznania, że opóźnienie wypłaty odszkodowania nie było motywowane przyczynami leżącymi po stronie pozwanego, tylko powoda.

Sąd Rejonowy odwołując się do doktryny i orzecznictwa Sądu Najwyższego, wskazał, że dłużnik dopuszcza się zwłoki, jeżeli opóźnia się ze spełnieniem świadczenia, a opóźnienie to jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność. Dłużnik, chcąc zwolnić się od skutków zwłoki, co uzasadniałoby jedynie zarzut opóźnienia zwykłego, musi udowodnić, że opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które nie odpowiada (por. SN w wyrokach z dnia 29 kwietnia 1980 r., II CR 47/80, LEX nr 8229; z dnia 4 lutego 2011 r., III CSK 161/10, LEX nr 785884). Według Sądu Rejonowego w niniejszej sprawie, wykonanie obowiązku wypłaty odszkodowania zależało nie tylko od woli pozwanego, ale także od powoda, który powinien wskazać rachunek bankowy, na który to odszkodowanie powinno być wypłacone oraz podać, czy jego status (podmiotu gospodarczego) uzasadnia naliczanie podatku VAT. Były to zasadnicze okoliczności, leżące po stronie powoda, a obowiązek ich dochowania wynikał z analizy zapisu § 3 ust. 2 umowy. Wskazano tam, że odszkodowanie jest płatne co miesiąc na rachunek bankowy wskazany przez zarządzającego, zostanie ono powiększone o wartość podatku VAT, jeżeli podatek taki będzie należny. Niezasadnie powód powołał się na to, że jego rachunek był znany spółce ze wcześniejszej współpracy, skoro umowa o świadczenie usług zarządzania, bezspornie wygasła w dniu 29 stycznia 2014 roku. Nadto, pozwana spółka dla wystawienia faktury Vat powinna mieć informacje od powoda, czy takiemu podatkowi on podlega. Te informacje ze strony powoda mogły być zawarte w wystawionej fakturze Vat, ale mogły także przybrać inną postać pisemną lub nawet ustną. W niniejszej sprawie powód przedstawił te informacje dopiero z fakturami Vat w dniu 9 maja 2014 roku, a płatność kwot nimi objętych nastąpiła niezwłocznie, czyli w dniu 13 maja 2014 roku.

Obowiązek wywiedziony wyżej powoda do przedstawienia wskazanych informacji wynika z zapisów umownych wraz z ustawowym uregulowaniem z przepisu art. 354 § 2 k.c., stosownie do którego, przy wykonywaniu zobowiązania powinien z dłużnikiem współdziałać wierzyciel i dla oceny wykonania tego obowiązku należy stosować te same kryteria, które służą określeniu wzorca należytego zachowania dłużnika, ujęte w art. 354 § 1 k.c. Treść zaś art. 354 § 1 k.c. wskazuje na między innymi ustalone zwyczaje – w niniejszej sprawie składane były przez powoda w czasie obowiązywania umowy o zarządzanie fakturą Vat ze wskazanymi numerami rachunku bankowego powoda, na które pozwana spółka dokonywała płatności. Zakres obowiązku współdziałania przez wierzyciela, jak się wskazuje w doktrynie, może polegać na pewnej aktywności, jak w niniejszej sprawie: wskazanie numeru rachunku dla przelewu odszkodowania oraz podanie informacji dotyczących naliczenia podatku Vat. Powód zaniechał tego współdziałania w wykonaniu zobowiązania przez pozwanego, dlatego nie może skutecznie powoływać się na zwłokę.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że twierdzenia powoda o ustaniu zakazu konkurencji na skutek zwłoki w płatności odszkodowania za luty i marzec 2014 roku, nie są prawidłowe, tym samym ustawa o zakazie konkurencji ustała na skutek wypowiedzenia z dniem 31 sierpnia 2015 roku, dlatego za kolejne miesiące to odszkodowanie powodowi nie należy się. Z tego powodu, powództwo Ł. M. zostało oddalone.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu Sąd uzasadnił treścią art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniósł powód Ł. M., który zaskarżył wyrok w całości i zarzucił:

1. przepisu prawa procesowego tj. art. 233 k.c. przez dokonanie błędnej oceny materiału dowodowego w postaci Umowy o zakazie konkurencji w zestawieniu z Umową o zarządzanie z niewłaściwym zastosowaniem reguł interpretacyjnych wynikających z przepisu prawa materialnego tj. art. 65 k.c. skutkiem czego Sąd ustalił, że z Umowy o zakazie konkurencji wynikał obowiązek Powoda do przedstawienia rachunku bankowego w sytuacji gdy Umowa o zakazie konkurencji nie precyzowała kiedy i w jaki sposób Powód winien wskazać rachunek bankowy do wypłaty odszkodowania a jedynym warunkiem wypłat odszkodowania było terminowe złożenie przez Powoda Oświadczenia o przestrzeganiu zakazu konkurencji,
2. przepisu prawa procesowego tj. art. 233 k.c. przez wyprowadzenie z materiału dowodowego wniosku z niego niewynikającego, że Pozwana nie dysponowała rachunkiem bankowym Powoda w sytuacji, gdy Powód wskazał Pozwanej swój rachunek bankowy podczas wykonywania Umowy o zarządzanie,

3. przepisu prawa procesowego tj. art. 233 k.c. przez sformułowanie błędnego wniosku, że rachunek bankowy Powoda nie był znany Pozwanej, ponieważ Umowa o zarządzanie wygasła w dniu 29 stycznia 2014 r. w sytuacji, gdy Sąd jednocześnie ustalił, że Pozwana wypłaciła Powodowi odprawę na podstawie faktury z dnia 3 lutego 2014 r. Natomiast przelew został dokonany w dniu 28 lutego 2014 r. czyli już po wygaśnięciu Umowy o zarządzanie.

4. przepisu prawa procesowego tj. art. 232 i 233 k.p.c. w zw. z niewłaściwym zastosowaniem reguł interpretacyjnych wynikających z przepisu prawa materialnego tj. art. 476 k.c. przez uznanie, że Pozwana nie popadła w zwłokę co w konsekwencji nie skutkowało wygaśnięciem Umowy o zakazie konkurencji w sytuacji, gdy Pozwana nie przedstawiła żadnego dowodu ze źródeł materialnych oraz osobowych, które wzruszyłyby domniemanie winny obciążające Pozwaną. Co więcej świadkowie zawnioskowani przez Pozwaną nie potwierdzili rzekomego faktu informowania Powoda przez Pozwaną o obowiązku wystawienia faktury. Tym samym Sąd naruszył zasady rozkładu ciężaru dowodu i domniemanie winy statuowane przez art. 476 k.c.

5. przepisu prawa procesowego tj. art. 233 k.p.c. w zw. z niewłaściwym zastosowaniem reguł interpretacyjnych wynikających z przepisu prawa materialnego tj. art. 471 i 472 k.c. przez ustalenie przez Sąd, że opóźnienie wypłaty odszkodowania za luty i marzec 2014 r. nie było spowodowane przyczynami leżącymi po stronie Pozwanej w sytuacji, gdy Pozwana nie wykazała w żaden sposób, że w terminie 7 (siedmiu) dni po otrzymaniu od Powoda Oświadczenia o nienaruszaniu zakazu konkurencji za luty i marzec 2014 r. zwracała się do Powoda o wskazanie rachunku bankowego (ewentualnie informację o statusie podatkowym), co wskazuje przynajmniej na winę nieumyślną w postaci niedbalstwa,

6. przepisu prawa procesowego tj. art. 233 k.p.c. przez uznanie, że Powód zaniechał współdziałania w wykonaniu zobowiązania w sytuacji, gdy Powód złożył terminowo Oświadczenia o nienaruszaniu zakazu konkurencji oraz to Powód zwrócił się do Pozwanej z wnioskiem o wyjaśnienie braku płatności odszkodowania za luty i marzec 2014 r.

7. przepisu prawa procesowego tj. art. 233 k.p.c. przez wysnucie błędnego wniosku, że " (...) pozwana spółka dla wystawienia faktur VAT powinna mieć informacje od Powoda, czy takiemu podatкови on podlega" (str. 20 uzasadnienia) w sytuacji gdy: (i) Pozwana nie wykonywała żadnej usługi na rzecz Powoda a więc niezrozumiałym jest, dlaczego miałyby wystawiać faktury; (ii) par. 3 ust. 2 Umowy o zakazie konkurencji brzmi: "Odszkodowanie zostanie powiększone o wartość podatku VAT jeśli będzie należny" Tym samym, jeżeli Pozwana miała wątpliwości co do tego czy podatek VAT powinien być naliczany to powinna była wypłacić co najmniej odszkodowanie w wysokości nominalnej (bez VAT).

8. przepisu prawa procesowego art. 233 par. 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego zebranego w sprawie polegający na przyjęciu, iż zeznania świadków m.in. K. M., D. D., A. S. mają minimalne znaczenie dla ustaleń w sprawie w sytuacji, gdy ww. świadkowie zawnioskowani przez Pozwaną na okoliczność sporną pomiędzy stronami nie potwierdzili informowania przez Pozwaną Powoda o konieczności wystawienia faktury.

9. przepisu prawa procesowego tj. art. 328 par. 2 k.p.c. poprzez (i) niewyjaśnienie w uzasadnieniu czy Pozwana przedstawiła dowody wskazujące, że nie popadła w zwłokę (skutecznie wzruszyła domniemanie zawarte w art. 476 k.c.); (ii) zdawkowe odniesienie się do zeznań świadków, które - wbrew ustaleniom Sądu - dotyczyły spornej kwestii rzekomego informowania przez Pozwaną Powoda o obowiązku wystawiania faktur.

Wskazując na te zarzuty skarżący wniósł o:

1. zmianę wyroku Sądu I Instancji i zasądzenie na rzecz Powoda kwoty dochodzonej pozwem tj. kwoty 64.575 wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 września 2014 r.;
2. zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów postępowania pojednawczego oraz kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Ewentualnie z daleko posuniętej ostrożności procesowej wniósł o:

3. przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji i pozostawienie Sądowi I Instancji rozstrzygnięcia co do kosztów postępowania za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację pozwany (...) Serwis Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu za postępowanie w drugiej instancji.

Na rozprawie odwoławczej pełnomocnicy stron podtrzymali powyższe stanowiska.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja jest uzasadniona w przeważającej części; podlega oddaleniu jedynie w niewielkim stopniu w zakresie części rozstrzygnięcia o odsetkach.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że nie jest uzasadniony zarzut dotyczący naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zakresie braku wyjaśnienia czy pozwana skutecznie wzruszyła domniemanie za art. 476 k.c. O skutecznym postawieniu zarzutu naruszenia tego przepisu można mówić tylko wtedy, gdy uzasadnienie wyroku nie zawiera elementów pozwalających na weryfikację stanowiska sądu, a braki uzasadnienia w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych, oceny dowodów i oceny prawnej muszą być tak znaczne, że sfera motywacyjna orzeczenia pozostaje nieujawniona, bądź ujawniona w sposób uniemożliwiający poddanie jej ocenie instancyjnej. Taka sytuacja nie występuje w niniejszym przypadku.

Wprawdzie Sąd Rejonowy nie wskazał wprost jakoby doszło do wzruszenia tego domniemania, ale wniosek taki wypływa ze stwierdzeń Sądu, w których uznał, że nie doszło do zwłoki (opóźnienia kwalifikowanego) w płatności, a opóźnienie wypłaty odszkodowania nie było motywowane przyczynami leżącymi po stronie pozwanego, tylko powoda. Treść uzasadnienia orzeczenia sądu pierwszej instancji umożliwia dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do tego wniosku i wydania zaskarżonego orzeczenia. Inną kwestią jest zasadność stanowiska Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy za wyjątkiem zawartych już w rozważaniach Sądu ustaleń jakoby wynikającym z umowy warunkiem wypłaty odszkodowania było odrębne podanie przez powoda numeru rachunku bankowego oraz wystawienie przez powoda faktury, o czym poniżej.

Z treści rozważań Sądu Rejonowego można także wyprowadzić wniosek (choć nie zostało to wprost wyartykułowane), że pozwana nie dysponowała numerem rachunku bankowego powoda, gdyż go nie wskazał. Trafnie w tym względzie zarzuca skarżący sprzeczność tego rodzaju stanowiska z zasadami logiki i zebrany materiał dowodowy, z którego bezspornie wynikało, że pozwany znał numer rachunku bankowego powoda w czasie trwania umowy o zarządzanie. Natomiast to, że umowa o świadczenie usług zarządzania wygasła w dniu 29 stycznia 2014 roku nie miało żadnego wpływu na wiedzę pozwanego co do tego numeru (nie skutkowało to przecież utratą takiej wiedzy), tym bardziej, że po jej ustaniu wypłacał powodowi na ten rachunek środki jeszcze w lutym oraz we wrześniu 2014 roku.

Jeżeli chodzi o zarzuty apelacji dotyczące naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zakresie oceny dowodów z zeznań świadków K. M., D. D. i A. S., to należy wskazać, że Sąd Rejonowy uznał zeznania tych świadków za wiarygodne, czego skarżący nie podważa. Natomiast istotnie z zeznań tych osób nie wynika jakoby ktokolwiek informował powoda w lutym i marcu 2014 roku (przed wysłaniem pisma z dnia 23 kwietnia 2014 roku) o konieczności wystawienia faktury przed wypłatą odszkodowania, ale Sąd Rejonowy nie poczynił ustaleń przeciwnych (jakoby takie informacje były przekazywane powodowi).

Należy wskazać, że w pozostałym zakresie rozwinięcie zarzutów apelacji dotyczących naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w istocie dotyczy nie tyle oceny materiału dowodowego i ustaleń faktycznych, co oceny prawnej i zastosowania prawa materialnego i w tym względzie są to zarzuty uzasadnione.

Mianowicie trafnie zarzuca skarżący, że wbrew stwierdzeniom Sądu Rejonowego, obowiązek powoda dotyczący przestrzegania zakazu konkurencji ustął stosownie do § 4 ust. 1 umowy (o zakazie konkurencji) z dniem 31 marca

2014 roku z powodu zwłoki pozwanej w uregulowaniu odszkodowania za dwa miesiące, co z kolei rodziło obowiązek wypłaty odszkodowania za pozostały okres (§ 4 ust. 2 umowy).

Jak zauważył Sąd Rejonowy ustanie zakazu konkurencji uwarunkowane było zwłoką pozwanej w wypłacie odszkodowania za dwa miesiące. Poza sporem jest, że powodowi w lutym, marcu i kwietniu 2014 roku nie wypłacono odszkodowania, nastąpiło to dopiero w maju 2014 roku, czyli po terminie z § 3 ust. 4 umowy.

Konstrukcja art. 476 k.c. wprowadza domniemanie prawne, że dłużnik nie dotrzymując terminu pozostaje w zwłoce, a w konsekwencji to dłużnika, chcącego zwolnić się od skutków zwłoki (czyli tu (...) Serwis) obciąża ciężar udowodnienia, że opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które nie odpowiada.

Zarzut apelacji dotyczący przyjęcia przez Sąd Rejonowy, z naruszeniem art. 476 k.p.c., jakoby opóźnienie wypłaty było umotywowane przyczynami leżącymi po stronie powoda, jest uzasadniony. W ocenie Sądu Okręgowego strona pozwana nie obaliła powyższego domniemanie i nie wykazała, że opóźnienie było spowodowane okolicznościami, za które nie ponosi odpowiedzialności.

Można się zgodzić, że do wypłaty odszkodowania pozwany winien znać numer rachunku bankowego oraz status podatkowy pozwanego, ale nie oznacza to, że są to okoliczności wskazujące jakoby za brak terminowej wypłaty ponosił odpowiedzialność powód, a pozwany nie był w zwłoce.

Przede wszystkim nie ma podstaw do uznania jakoby to brak wskazania tych danych przez powoda stanowił przeszkodę w wypłacie. W okresie lutego i marca 2014 roku nikt od strony pozwanej nie zwracał się do powoda o informację w tym przedmiocie. Ponadto, jak już wskazano, pozwany znał numer rachunku bankowego powoda i dokonywał na niego wpłat w lutym 2014 roku i później. Z kolei z pisma z dnia 23 kwietnia 2014 roku wynika, że strona pozwana miała świadomość statusu podatkowego powoda i tego, że świadczenia te podlegają opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług (k.31). Natomiast strona pozwana uzależniała wypłatę od dostarczenia przez powoda faktur VAT, ku czemu nie miała podstaw, gdyż taki warunek nie wynikał ani z umowy stron, ani z przepisów.

Literalne brzmienie umowy nie wiąże wypłaty odszkodowania ani terminu płatności z wystawieniem faktury, a § 3 ust.3 i 4 umowy wyraźnie przewidywały, że podstawą dokonania wypłaty jest jedynie pisemne oświadczenie zarządzającego o nienaruszaniu zakazu konkurencji (z czego powód się wywiązał) i odszkodowanie płatne jest w terminie 7 dni od daty doręczenia oświadczenia. Brak jest także dowodów, żeby inny był zgodny zamiar stron (art. 65 § 2 k.c.), tj. żeby strony przewidywały, że wypłata nastąpi dopiero po wystawieniu faktury.

Nie można wyprowadzać takiego powiązania także z samego faktu, że świadczenie jest opodatkowane, czy, że pozwanej była potrzebna faktura VAT do rozliczeń, gdyż ustawa o podatku od towarów i usług, choć przewiduje konieczność udokumentowania fakturą określonych czynności, to nie uzależnia spełnienia świadczenia od wystawienia faktury.

W okolicznościach sprawy nie można także uznać jakoby uzależnienie wypłaty świadczenia od złożenia faktury stanowiło ustalony pomiędzy stronami zwyczaj. Tego rodzaju powiązanie występowało w przypadku umowy o świadczenie usług zarządzania, ale nie miało charakteru zwyczaju, tylko było to postanowienie umowne zawarte wprost w umowie o świadczenie usług zarządzania w § 4 ust. 5, który stanowił, że należne wynagrodzenie będzie wypłacane Zarządzającemu w terminie 7 dni od dnia doręczenia Spółce faktury VAT (k.23). Zestawienie obu, zawartych tego samego dnia, umów prowadzi do wniosku, że skoro w umowie o zarządzanie wypłata była uzależniona od wystawienia faktury, a w umowie o zakazie konkurencji nie było tego rodzaju postanowienia, a było nieco inne, to oznacza, że wypłata świadczenia z umowy o zakazie konkurencji (odszkodowania) nie by uwarunkowana wystawieniem faktury, a tylko złożeniem pisemnego oświadczenia o nienaruszaniu zakazu (§ 3 ust. 3– k.14).

Stąd, nie negując co do zasady obowiązku powoda wystawienia faktury, nie ma podstaw aby uznać, że był to warunek wypłaty odszkodowania i że wobec braku złożenia faktury przed wypłatą, pozwany był uprawniony do wstrzymania się z płatnością, tym bardziej, że takie stanowisko o wstrzymaniu się w wypłatą, ani potrzeba przedstawienia faktury nie były wyrażane wobec powoda w terminie płatności - ani w lutym, ani w marcu 2014 roku, a dopiero po jego interwencji

w kwietniu 2014 roku. Ponadto z umowy wynika, że takie uprawnienie przysługiwało Spółce jedynie w razie braku złożenia oświadczenia (§ 3 ust. 3– k.14).

Słusznie także zarzuca skarżący, że nie występowały podstawy do oceny jakoby powód zaniechał współdziałania, czy pozostawał w zwłoce.

Sąd Rejonowy wskazał, że powód na mocy art. 354 § 2 k.p.c. miał obowiązek współdziałania przy wykonaniu zobowiązania. Jednakże należy pokreślić, że w pierwszej kolejności obowiązek wykonania zobowiązania spoczywa na dłużniku (art. 354 § 1 k.c.), wobec czego to jego przede wszystkim obciąża obowiązek działania i to z należyta starannością. Współdziałanie ze swojej istoty wymaga przede wszystkim aktywności dłużnika (tu (...)) oraz dopiero w razie potrzeby podjęcia określonej aktywności przez wierzyciela.

Można się zgodzić, że jeśli dłużnik ma spełnić świadczenie pieniężne to może oczekiwać od wierzyciela wskazania numeru rachunku, czy innych niezbędnych informacji, itp. ale winien w stosunku do wierzyciela tego rodzaju oczekiwania wyartykułować. Dopiero wówczas, jeśli wierzyciel nie spełni tych oczekiwań, można stawiać mu zarzut naruszenia art. 354 § 2 k.c., czy nawet zwłoki (art. 486 § 2 k.c.).

Także w niniejszym przypadku należyta staranność wymagała przede wszystkim wykazania inicjatywy przez dłużnika w kierunku uzyskania niezbędnych danych lub dokumentów. Sam pozwany w odpowiedzi na apelację zauważa, że powód winien przedstawić wszystkie informacje na żądanie pozwanej (k.178v).

Natomiast strona pozwana w terminach płatności po złożeniu przez powoda niezbędnych oświadczeń zachowała całkowitą bierność, co wskazuje na niedbalstwo. W okresie lutego i marca 2014 roku nikt od pozwanego nie zwracał się do powoda o informację ani co do rachunku, ani co do statusu podatkowego, ani o fakturę. Jak trafnie zauważa powód, to on był stroną aktywną – wystąpił z ponagleniem (k.30) i dopiero po jego interwencji pozwany wystąpił z prośbą o dostarczenie faktur i numeru rachunku (k.31). Jednocześnie należy wskazać, że powód na to zareagował i przedstawił te dokumenty. W tej sytuacji trudno zarzucać mu brak współdziałania, a tym bardziej zwłokę. Można by o tym mówić ewentualnie, gdyby powód odmówił pozwanemu (zgodnie z art. 486 § 2 k.c.; wierzyciel dopuszcza się zwłoki, gdy bez uzasadnionego powodu bądź uchyla się od przyjęcia zaoferowanego świadczenia, bądź odmawia dokonania czynności, bez której świadczenie nie może być spełnione, bądź oświadcza dłużnikowi, że świadczenia nie przyjmie).

Sytuacja, w której dłużnik nie posiada określonych danych niezbędnych mu do spełnienia swojego świadczenia (np. nie zna numeru rachunku czy statusu podatkowego wierzyciela) i nie podejmuje jakichkolwiek kroków w celu uzyskania tych danych nie uzasadnia stanowiska, że wynikłe z tego opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi on odpowiedzialności i nie może świadczyć o wzruszeniu domniemania co do jego zwłoki, jeśli nie spełni świadczenia w terminie.

W powyższych warunkach brak było podstaw do uznania, że Spółka (...) nie odpowiadała za powstałe opóźnienie. Tym samym pozostawała ona w zwłoce z wypłatą odszkodowania co najmniej za luty i marzec 2014 roku. Z tych względów zastosowanie miało postanowienie § ust. 1 umowy (k.14) i zakaz konkurencji ustał z końcem marca 2014 roku, co nie zwalniało pozwanej Spółki od wypłaty odszkodowania za cały okres (§ 4 ust. 2 k.15).

Skoro obowiązek powstrzymania się przez powoda od działalności konkurencyjnej ustał z dniem 31 marca 2014 roku, to bezprzedmiotowe było późniejsze wypowiedzanie umowy i zwalnianie powoda z tego obowiązku.

Należy także wskazać, że to, iż po ustaniu zakazu konkurencji jej strony jeszcze wykonywały umowę (w tym powód składał oświadczenia do sierpnia 2014 roku) nie sanowało wcześniejszych nieprawidłowości i nie spowodowało przywrócenia trwania umowy i zakazu konkurencji. Skutek taki mógłby być przyjęty, gdyby taka była zgodna wola stron, do czego brak jest danych. W szczególności brak jest danych, żeby powód miał (do września 2014 roku) świadomość, iż zakaz wygasł, i żeby jego intencją przy wykonywaniu umowy było jego przywrócenie.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i zasądził od pozwanego (...) Serwis Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. na rzecz powoda Ł. M. kwotę 64575 zł tytułem odszkodowania przysługującego mu w oparciu o § 4 ust. 2 umowy także za pozostały okres od września 2014 roku do stycznia 2015 roku.

Zgodnie z art. 481 § 1 k.c.: jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia. W tym wypadku termin płatności nie został określony w umowie, wobec czego odsetki należą się od chwili wymagalności ustalonej zgodnie z art. 455 k.c., który stanowi, że: jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Jako niezwłoczne przyjmuje się spełnienie świadczenia w terminie 7-dni. W okolicznościach przedmiotowej sprawy wezwanie dłużnika do wykonania zobowiązania w tym zakresie było doręczone pozwanemu w dniu 15 września 2014 roku (k.37), 7 –dniowy termin upłynął więc dnia 22 września 2014 roku. Dlatego też Sąd Okręgowy zasądził odsetki ustawowe od pozwanego od 23 września 2014 roku, oddalając apelację co do rozstrzygnięcia oddalającego powództwo o odsetki za okres od 16 do 22 września 2014 roku (art. 385 k.p.c.)

Z uwagi na to, że powód uległ ze swoim żądaniem jedynie w nieznaczej części to na mocy art. 100 k.p.c. (za drugą instancję w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.) Sąd Okręgowy zasądził na jego rzecz od pozwanego zwrot całości kosztów procesu: 7006 zł za pierwszą instancję (opłata od pozwu – 3229 zł, 3600 zł – wynagrodzenie pełnomocnika, 17 zł opłata od pełnomocnictwa, opłata od wniosku o zawezwanie do próby ugodowej- 40 zł, wynagrodzenie pełnomocnika w postępowaniu pojednawczym – 120 zł) oraz 6829 zł za drugą instancję (opłata od apelacji 3229 zł, wynagrodzenie pełnomocnika – 3600 zł).